

5-инджи сыныфлар ичюн къырымтатар эдебиятындан ачыкъ дерс

Дерсни азырлады:
Саттарова Майире Сияровна
алий категориялы
къырымтатар тили ве
эдебият оджасы

Эпиграф

**Масал халкънынъ улу рухий
медениетидир, онда халкънынъ бинь
йыллыкъ тарихы ачылып бериле.**

Л.Н.Толстой

Мевзу

Къырымтатар халкъ масаллары

Дерснинъ макъсады

- масаллар акъкъында бильгилерини умумийлештирмек;
- масалларнынъ хусусиетлерини текрарламакъ;
- халкъымызнынъ кечмишине меракъ ашламакъ.

Масаллар жанры

- Масал кырымтатар халкъ агъыз яратыджылыгынынь энъ эвельки девирлеринде яратылган ве кениш джайраган жанры сайыла. Масалларда халкъ аятыны, урф-адетини ве арзумютлерини акс эткен. Масал зевкълы, муджизели икяедир. Масалларны эм икяе этмек, эм окъумакъ мумкюн. Масалнынъ озюне хас хусусиетлери бар.

Масалларнынъ хусусиетлери

- Масалларда омюрде олмагъан вакъиалар,арекетлер,уйдурмалар тасвирлене;
- айванлар инсанлар киби лаф этелер;
- масалларда адий адамлар девни,аждерханы,джадыларны енъелер;
- масалларда инсанларгъа садыкълыкъ,джесюрлик,темиз гонъюллилик киби чизгилер ашланалар;
- масалларнынъ башында эксериет джумлелер текрарлана: Бир заманда бар экен,бир заманда ёкъ экен...Куньлерден бир кунь..;

Масалларнынъ чешитлери

Айванлар акъкъында масаллар

Тылсымлы масаллары

Турмуш акъкъында масаллар

Масалны нъ серлевасы	Жанры	Масалны нъ чешити	Эсас хусусиетле ри	Масалны нъ баш сатырлар ы	Мусбет къараман лар	Менфий къараман лар
«Мераметл и къарындж а»	масал	айванлар	Айванлар инсан киби лаф этелер	екъ	Къарындж а	Къаргъа

Масалнынъ серлевасы	Жанры	Масалнынъ чешити	Эсас хусусиетлери	Масалнынъ баш сатырлары	Мусбет къараманлар	Менфий къараманлар
«Алтыны чокъ, шеньлиги ёкъ»	масал	турмуш	Яхшылыкъ, вид жданлыкъ яманлыкъны енъе	«Бир заманда бар экен, бир заманда ёкъ экен..»	фукъаре	бай

Масалнынъ серлевасы	Жанры	Масалнынъ чешити	Эсас хусусиетлери	Масалнынъ баш сатырлары	Мусбет къараманлар	Менфий къараманлар
«Алим»	масал	турмуш	догърулыкъ	«Эвель заманда фукъаре бир адам яшагъан.»	Алим	Базиргян

Раатлыкъ дакъкъасы

Эвелеме, девелеме,

Деве къушны къувалама.

Аппул, оппул,

Чыкъ да, къуртул.

- «Кирпичик ве сансарчыкъ»
- «Ахмакъ къашкъыр»
- «Алтын башнен Хыяр баш»
- «Джигерджи къарт»
- «Хан ве йылан»
- «Къашкъырнынъ анты»
- «Аккъылы кирпинен айнеджи тильки»
- «Тылсымлы таз огълан»
- «Учь тылсым»
- «Саран бай ве ыргъат»

Айванла акъкъындп	Тылсымлы масаллар	Турмуш масаллары
«Хан ве йылан» « Къашкъырнынъ анты» «Акъкъыллы китпинен айнеджи тильки»	«Тылсымлы таз огълан», «Учь эсир», «Алтын башнен хыяр баш»	«Саран бай ве ыргъыт» «Джигерджи къарт»

Эв иши:

- 1.Огренильген масалларны текрарламакъ;
- 2.Эв мини-иншаны язмакъ «Мен бегенген масал къараманы»